

MONITOR CHIŃSKI

„Monitor chiński” omawia i komentuje aktualną sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną w Chińskiej Republice Ludowej oraz chińskie działania w Europie Środkowo-Wschodniej.

DR BARTOSZ KOWALSKI

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR CHIŃSKI

LISTOPAD 2021

Nowa rezolucja o historii Komunistycznej Partii Chin. W stuletniej historii KPCh to dopiero trzeci dokument tego rodzaju. Rezolucje z 1945 roku i 1981 roku służyły wskazaniu błędów poprzedników i umocnieniu pozycji obecnego przywódcy, odpowiednio Mao Zedonga i Denga Xiaopinga. W przypadku tegorocznej rezolucji, wydaje się, że służy ona mniej krytyce przeszłości, a bardziej wskazaniu ciągłości historycznej w którą w sposób szczególny mają się wpisać dokonania Xi Jinpinga w ramach „nowej ery chińskiego socjalizmu”.

I. WYDARZENIA SZCZEBŁA CENTRALNEGO

1 listopada: raport nt. procesu decyzyjnego w chińskiej polityce zagranicznej. Opracowanie Chatham House wskazuje, że proces formułowania i implementacji polityki zagranicznej w ChRL jest wypadkową interakcji i rywalizacji o wpływy między instytucjami centralnymi, rządami lokalnymi (zwłaszcza w prowincjach granicznych) i głównymi przedsiębiorstwami państwowymi.

6 listopada: Chiny stawiają na energię atomową. W ciągu 15 lat Chiny zamierzają zbudować co najmniej 150 reaktorów za 370 mld USD - 440 mld USD, to więcej niż cały świat zbudował w ciągu ostatnich 35 lat; w połowie tej dekady Chiny prześcigną USA pod względem produkcji energii atomowej. Działania te mają sprawić, że roczna emisja dwutlenku węgla zmniejszy się o 15 mld ton – to więcej niż wynoszą łączne emisje Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Francji i Niemiec.

8-11 listopada: 6. Plenum XIX Zjazdu KPCh. Najważniejszym wydarzeniem 6. Plenum, stanowiącego końcowy etap przygotowań do XX Zjazdu w 2022 roku, jest ogłoszenie rezolucji o historii KPCh, trzeciej w ciągu stu lat istnienia tej partii (zob. komentarz).

18 listopada: zniknięcie gwiazdy tenisa Peng Shuai. Chińska gwiazda tenisa napisała w mediach społecznościowych (Weibo), że wicepremier ChRL Zhang Gaoli wykorzystał ją seksualnie. W rezultacie chińska przestrzeń informacyjna została poddana ostrzej cenzurze w zakresie tej wypowiedzi, sama tenisistka zniknęła, a media partyjno-rządowe rozpętały kampanię mającą przykryć skandal. Wysiłki

propagandowe zamiast uspokoić opinię publiczną w kraju i za granicą, jeszcze bardziej wzmogły obawy o los zawodniczki. Przewodniczący Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego Thomas Bach, który odbył wideorozmowę z Peng Shuai nie podejmuje działań, które mogłyby zaszkodzić relacjom z Chinami. Z kolei Światowa Organizacja Tenisistek (WTA) w ramach protestu zawiesiła organizację wszystkich turniejów planowanych w Chinach.

23 listopada: Grenlandia cofa licencję chińskiej firmie General Nice na wydobycie rudy żelaza. Powodem decyzji ma być brak aktywności i niewywiązywanie się z zobowiązań płatniczych. Władze Grenlandii zażądały od chińskiej firmy zdeponowania danych geologicznych, wypłaty należności (ok. 200 tys. EUR) i uporządkowanie terenu wydobywczego.

24 listopada: Chiny w umowie koalicyjnej nowego rządu RFN. Nowa koalicja socjaldemokratów, zielonych i liberałów (tzw. koalicja świateł drogowych) zaprezentowała ponad 170-stronnicowy dokument programowy, który jest zdominowany przez kwestie polityki wewnętrznej i europejskiej. Niemniej w porównaniu do poprzednich dokumentów zagadnienia związane z Azją, w tym Chinami zyskały na znaczeniu (zob. komentarz).

27 listopada: percepcja Chin na świecie. Badania przeprowadzone w 26 krajach świata wskazują, że pozytywny wizerunek Chin dominuje w państwach rozwijających się Afryki, Ameryki Południowej i Azji Południowo-Wschodniej; negatywna percepcja przeważa w Europie, Ameryce Północnej i Azji Wschodniej (Korea Południowa i Japonia).

27 listopada: ambasadorowie Rosji i ChRL w USA odpowiadają na grudniowy Szczyt Demokracji w USA. W tekście opublikowanym przez opiniotwórczy magazyn „National Interest” dyplomaci obu mocarstw przekonują, że ich państwa są wzorami demokracji i nawołują do odrzucenia ideologii w stosunkach międzynarodowych. Jak zwracają uwagę niektórzy komentatorzy, kluczowym elementem tekstu jest wspólny sprzeciw wobec „polityki opartej na wartościach demokratycznych (value-based diplomacy), jako rzekomo prowokującej podziały i konfrontację”.

29 listopada: wyciek kolejnych dokumentów nt. represji w Xinjiangu. Dokumenty z lat 2014-2018 zostały uwierzytelnione przez czołowych ekspertów ds. Xinjiangu z USA i Wielkiej Brytanii (zob. komentarz).

KOMENTARZ

Ciągłość historii KPCh w nowej rezolucji. W stuletniej historii KPCh to dopiero trzeci dokument tego rodzaju. Rezolucje z 1945 roku i 1981 roku służyły wskazaniu błędów poprzedników i umocnieniu pozycji obecnego przywódcy, odpowiednio Mao Zedonga i Denga Xiaopinga. Natomiast tegoroczny dokument służy w mniejszym stopniu krytyce przeszłości, a bardziej wskazaniu ciągłości historycznej w którą w sposób szczególny mają się wpisać dokonania Xi Jinpinga w ramach „nowej ery chińskiego socjalizmu”. Taka spójna, choć zniekształcona i w większości pomijająca zakręty historii KPCh narracja, służy przede wszystkim przygotowaniu legitymizacji dla przedłużenia rządów Xi – wbrew zasadzie przekazywania władzy po dwóch kadencjach.

Jednak – jak piszą D. Mierzejewski i J. Nawrotkiewicz – „najistotniejszym elementem w kwestii przyszłości Chin jest ukazanie Xi Jinpinga jako lidera, który występuje sam, bez otoczenia politycznego. Inaczej było z Mao Zedongiem i Deng Xiaopingiem, których rezolucje stawiały w szeregach z innymi towarzyszami walki bądź rywalami ideologicznymi”. Sugeruje to, że Xi Jinping posiada silną pozycję wewnątrz KPCh, a w miarę zbliżania się XX Zjazdu kult jednostki będzie się nasilał.

Chiny w umowie koalicyjnej nowego rządu Niemiec. W dokumencie Chiny zostały wspomniane dwanaście razy, o siedem więcej niż w analogicznej umowie z 2018 roku. Co istotne, chociaż to za sprawą prezydencji Niemiec i odchodzącej kanclerz Merkel, Komisja Europejska wynegocjowała pod koniec 2020 roku umowę inwestycyjną z Chinami (CAI), to nowa koalicja stoi na stanowisku, że jej ratyfikacja jest z różnych powodów obecnie niemożliwa – opowiada się natomiast za włączeniem ChRL do procesu denuklearyzacji i rozbrojeń. Nowy rząd federalny sygnalizuje również, że niemiecka polityka wobec Chin powinna być bardziej wkomponowana w ramy strategii unijnej i trójpoziomowego podejścia do Pekinu jako: partnera, konkurenta i systemowego rywala. Jednocześnie podkreśla się dążenia do koordynacji transatlantyckiego konsensusu w polityce wobec ChRL i współpracą z partnerami w zakresie zmniejszenia uzależnienia od chińskich łańcuchów dostaw. W odniesieniu do Tajwanu nowa koalicja jest za utrzymaniem status quo przy jednoczesnym wspieraniu władz w Tajpej w zakresie uczestnictwa w organizacjach międzynarodowych. Ważnym tematem dla gabinetu federalnego mają być prawa człowieka: reagowanie na represje wobec muzułmanów z Xinjiangu i łamanie autonomii Hongkongu.

W dokumencie podkreśla się potrzebę zwiększenia wiedzy i kompetencji do prowadzenia relacji z Azją i Chinami, choć zasoby Niemiec w tym względzie są bez wątpienia jedne z największych w Europie. Podobna uwaga znalazła się w „testamencie” administracji Donalda Trumpa, który wymienił wykształcenie specjalistów wyposażonych w kompetencje językowe i analityczne, jako jeden z ważnych elementów służących sprostaniu „chińskiemu wyzwaniu”.

W przeciwieństwie do odchodzącej kanclerz Merkel, która przyznała się do pewnej naiwności w relacjach z ChRL, wydaje się, że nowa koalicja obierze bardziej realistyczny kurs wobec Pekinu. Wskazówką w tym względzie jest fakt, że Zieloni – rzecznicy bardziej stanowczego podejścia w relacjach z ChRL – obejmą ministerstwa spraw zagranicznych i gospodarki. Implementacja tych zamierzeń będzie jednak ograniczana przez względy polityki wewnętrznej i rozległe powiązania niemieckiej gospodarki z chińską. Innymi słowy, nie należy oczekiwać radykalnych zmian w polityce RFN wobec ChRL.

Nowe dokumenty nt. represji w Xinjiangu. Ujawnione dane wskazują jednoznacznie na sprawstwo kierownictwa KPCh, w tym osobiście Xi Jinpinga, w zakresie systemowych represji wobec muzułmanów w Xinjiangu: powstania obozów reedukacji, kontroli urodzin i pracy przymusowej. Wśród dokumentów znalazły się m.in. zalecenia w sprawie przesiedlenia 300 tys. osób z Chin Wschodnich (głównie Hanów) do południowego Xinjiangu – aby zmienić strukturę etniczną tego obszaru. Za realizację tego zadania mają być odpowiedzialne Xinjiańskie Korpusy Produkcyjno-Budowlane (bingtuany), co wskazuje, że bez instytucjonalnego przymusu armii Hanowie są raczej niechętni do migracji do południowej części regionu.

Ponadto warto zwrócić uwagę, że wystąpieniu z 2014 roku Xi Jinping przedstawił pogląd na problemy w Xinjiangu w świetle własnej diagnozy przyczyn rozpadu Związku Radzieckiego. Zwróciwszy uwagę, że „rozwój” nie jest jedynym remedium na „problem separatyizmu”, przywódca ChRL stwierdził, że choć Litwa, Łotwa i Estonia były relatywnie dobrze rozwinięte gospodarczo, to jako pierwsze opuściły ZSRR. Podobnie dezintegracji uległa Jugosławia, która była państwem o dobrze rozwiniętej gospodarce i wysokim poziomie życia. Dlatego – zdaniem Xi Jinpinga – sam rozwój gospodarczy nie zapewni długofalowego bezpieczeństwa politycznego, którego podstawą jest prowadzenie właściwej walki z separatyzmem. W ten sposób, wbrew opiniom powtarzanym publicznie przez kierownictwo ChRL, z punktu widzenia utrzymania władzy i integralności terytorialnej państwa, bezpieczeństwo polityczne jest wartością nadrzędną wobec wskaźników rozwoju gospodarczego.

II. CHINY I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

9 listopada: polskie Rafako zaprosiło chińską Pinggao Group do współpracy przy projektach energetycznych. Firmy mają razem startować w przetargach, współpracować głównie w sektorze energetycznymi i wymieniać się wiedzą.

12 listopada: MSZ Czarnogóry: UE i USA ryzykują utratę Bałkanów Zachodnich na rzecz Chin. Szef dyplomacji Đorđe Radulović ostrzega, że jeśli USA i UE chcą utrzymać prozachodni kurs jego państwa, będą musiały zwiększyć zaangażowanie inwestycyjne w Czarnogórze, a w szerszej perspektywie w całym regionie, który jest coraz bardziej uzależniony od chińskich kredytów. Zadłużenie wobec Pekinu w stosunku do PKB państw regionu wynosi odpowiednio 3% w Bośni i Hercegowinie, 7% w Serbii, 8% w Macedonii Północnej i 21% w Czarnogórze.

12 listopada: chińska fabryka opon w Serbii łamie prawa pracownicze. Według informacji ujawnionych przez lokalną organizację pozarządową, chiński producent opon samochodowych Shandong Linglong wykorzystuje do budowy swej fabryki w Zrenjaninie 500 robotników wietnamskich w sposób znamionujący handel ludźmi. Wietnamczycy zostali prawdopodobnie oszukani a ich umowy z pracodawcą nie są przestrzegane: mieszkają w skrajnie złych warunkach, z ograniczonym dostępem do czystej wody i elektryczności. Ponadto skonfiskowano im paszporty, a powrót do Wietnamu przed wypełnieniem kontraktu muszą pokryć na własny koszt. Linglong początkowo próbował stłumić protesty przy użyciu prywatnej firmy ochroniarskiej, jednak wobec nacisków ze strony organizacji pozarządowych i aktywistów, rząd Serbii, który początkowo zwlekał z reakcją, ostatecznie nakazał chińskiej firmie, aby zakwaterowała robotników w lepszych warunkach. Budowa fabryki Linglong zaczęła się w 2019 roku; wartość inwestycji, która ma stworzyć 1200 miejsc pracy, szacowana jest na 800 mln EUR. Śledztwo dziennikarskie wskazuje, że serbskie prawo pracy jest w tym przypadku nagminnie łamane, a władze Serbii, aby przyciągnąć zagraniczne firmy, w tym chińskie, przymykają oko na nieprzestrzeganie praw pracowniczych przez inwestorów. Linglong wybrał Serbię kosztem innych państw Europy Środkowo-Wschodniej ze względu na preferencyjne warunki, które zapewnił firmie rząd w Belgradzie: darmowa działka o pow. 95 ha (warta 7,6 mln EUR) oraz 75 mln EUR w formie subsydiów rządowych w zamian za zatrudnienie 1200 pracowników.

15 listopada: tekst byłego prezydenta Serbii na łamach „China Daily”. Boris Tadić, prezydent w latach 2006-2012, napisał bezkrytyczny artykuł wychwalający chiński model modernizacji i metody walki z Covid-19. W okresie prezydentury Tadića Serbia podpisała pierwsze ważne umowy o współpracy z Chinami, a Pekin stał

się jednym z czterech głównych filarów polityki zagranicznej Belgradu (obok Waszyngtonu, Moskwy i Brukseli). Były prezydent jest dzisiaj jednym z liderów serbskiej opozycji, co potwierdza szeroki konsensus na lokalnej scenie politycznej względem współpracy z ChRL. Tadić jest również finansowo związany z Chinami – zasiada w zarządzie chińskiej platformy biznesowej TOJOY, gdzie odpowiada za wspieranie kontaktów z Europą Wschodnią.

17 listopada: USA wesprą Polskę w zamian za wykluczenie Huawei z 5G? Mija prawie dwa lata od ogłoszenia pierwszego polskiego przetargu na budowę sieci 5G, a dostawca usług nadal nie został wybrany. W rywalizację z Huawei włączają się Stany Zjednoczone, które procedują ustawę zezwalającą na wsparcie budowy infrastruktury telekomunikacyjnej w tych państwach Europy Środkowo-Wschodniej, które zdecydują się wykluczyć chiński koncern. Nowe podejście administracji amerykańskiej prezydenta Bidena wyznacza proaktywna polityka. Zamiast wyłączenia Chin z lokalnych rynków 5G głównie w oparciu o mobilizację polityczną sojuszników za prezydentury D. Trumpa, obecna administracja oferuje również zachęty finansowe. – Do tej pory Stany prowadziły raczej politykę „disconnectivity”, czyli prób wyłączenia Chin i Rosji z interesujących je obszarów. Tym choćby był plan Clean Networks nawołujący do wyłączenia chińskich dostawców. Tu zaś mamy próbę „connectivity”, czyli włączenia się samych Stanów z konkurencyjną ofertą – tłumaczy Jakub Jakóbowski z OSW. I podkreśla, że absolutnie kluczowe jest, czy ta oferta faktycznie będzie konkurencyjna. – Owszem, jest sporym ukłonem, że ta ustawa traktuje Europę Środkową jako pewnego rodzaju wyjątek, bo przecież fundusze DFC raczej zaplanowano jako wsparcie dla Globalnego Południa.

18 listopada: Węgry zapowiadają dwie nowe chińskie inwestycje w przemyśle samochodowym. Pierwszą z nich prowadzi chiński producent części samochodowych Chervon Auto, który zbuduje fabrykę w Miskolcu (wschodnie Węgry) – wartość inwestycji wynosi 54,5 mln USD, rząd węgierski dołoży do inwestycji ponad 16,5 mln USD w formie grantu. Drugi projekt obejmuje produkcję komponentów do silników i prądnic samochodowych państwowego przedsiębiorstwa S.E.G.A w fabryce na przedmieściach Miskolca; inwestycja została również wsparta przez węgierski rząd.

19 listopada: Litwa dostanie od USA kredyt eksportowy. Kredyt w wysokości 600 mln USD ma zneutralizować straty poniesione przez Litwę w skutek zatargu z ChRL wokół Tajwanu; w 2020 roku wartość eksportu z Litwy do Chin wyniosła 357,76 mln USD.

18 listopada: hotel Marriot w Pradze odmawia Światowemu Kongresowi Ujgurów (ŚKU) zorganizowania konferencji ze względu na „polityczną neutralność”. Jeszcze przed otwarcie konferencji ambasada ChRL w Pradze potępiła ŚKU za organizację spotkania. Do wyrazów niezadowolenia chińskiej placówki dyplomatycznej odniósł się burmistrz Pragi Zdeněk Hřib, który powiedział, że „jest niezadowolony, że XXI wieku istnieje państwo posiadające obozy koncentracyjne”.

21 listopada: Chiny obniżają poziom relacji dyplomatycznych z Litwą. W odpowiedzi na otwarcie 18 listopada Biura Przedstawicielskiego Tajwanu na Litwie, ChRL natychmiast zapowiedziała obniżenie poziomu swojej reprezentacji dyplomatycznej w Wilnie do rangi chargé d'affaires. Decyzję o obniżeniu poziomu relacji dyplomatycznych MSZ ChRL uzasadniło faktem, że mimo uprzednich protestów Litwa podjęła się działań, tworzących w przestrzeni międzynarodowej sytuację „jednych Chin i jednego Tajwanu”, którą rzecznik MSZ Zhao Lijian uznał za „zły precedens”. Zdaniem chińskiej dyplomacji użycie nazwy „Tajwan”, a nie „Tajpej” łamie „zasadę jednych Chin”, naruszając suwerenność i integralność terytorialną ChRL oraz poważnie ingeruje w wewnętrzne sprawy Chin (zob. komentarz).

22 listopada: Węgry nie będą kupować chińskich szczepionek. Jak poinformował szef MSZ Peter Szijjártó, Węgry ograniczą współpracę z koncernem Sinopharm do produkcji szczepionek na chińskiej licencji, natomiast zaprzestaną ich kupna. Podobne decyzje podjęto odnośnie do współpracy z producentem rosyjskiego Sputnika-V.

25 listopada: Tajwan deklaruje chęć współpracy w zakresie produkcji chipów i otwarcia fabryk półprzewodników na Litwie, Słowacji i w Czechach. Deklaracje te są efektem wizyty delegacji tajwańskiej w Bratysławie, Pradze i Wilnie pod koniec października. Podwaliny pod przyszłą współpracę mają zostać stworzone przez ustanowienie grupy roboczych z przedstawicielami trzech państw oraz szkolenia technologiczne w oparciu o stypendia tajwańskie.

25 listopada: rozmowa szefów MSZ ChRL i Węgier. Według komunikatu strony chińskiej, Peter Szijjártó stwierdził, że „żadne zewnętrzne siły mogą wpłynąć na zmianę przyjaznej polityki Węgier wobec ChRL. Węgry są stanowczo przywiązane do polityki jednych Chin, szanują suwerenność i integralność terytorialną Chin oraz zdecydowanie wspierają prawowite stanowisko strony chińskiej [wobec Tajwanu].”. Taką wypowiedź można interpretować jako dyplomatyczne wsparcie dla ChRL w jej sporze z Litwą.

26 listopada: dyplomacja partyjna Chiny-EŚW. Przedstawiciele ponad 20 partii politycznych z 15 państwa EŚW wzięli udział w wideokonferencji zorganizowanej

przez Wydział Łączności Międzynarodowej (WŁM) KPCh. Polskę reprezentował przedstawiciel PSL i wicemarszałek Sejmu Piotr Zgorzelski.

28 listopada: estoński parlament za wykluczeniem Huawei. Ustawa w praktyce zakazująca korzystania z technologii 5G chińskiego koncernu została przegłosowana przez Riigikogu stosunkiem głosów 73:101; nowe przepisy oczekują teraz na akceptację prezydenta.

29 listopada: chińsko-białoruskie memorandum o współpracy wojskowej. Dokument podpisany przez ministerstwa obrony obu państw zakłada dalsze zacieśnianie współpracy wojskowej i realizację wspólnych projektów w tym zakresie.

KOMENTARZ

Chiny obniżają poziom relacji dyplomatycznych z Litwą. To kolejny element pogarszania się relacji chińsko-litewskich w 2021 roku. W maju Litwa zdecydowała się opuścić format 17+1 (obecnie 16+1), uzasadniając swą decyzję brakiem korzyści płynących z uczestnictwa w wielostronnej platformie współpracy Europy Środkowo-Wschodniej z ChRL. Strona chińska reagowała na posunięcia Litwy coraz bardziej nerwowo: w sierpniu odwołała swojego ambasadora Shen Zhifeia z Wilna a ambasadorka Diana Mickevičienė musiała opuścić placówkę w ChRL. Oprócz retorsji dyplomatycznych Pekin zapowiedział, że Wilno musi ponieść wszelkie konsekwencje swoich działań i być świadomym determinacji ludu chińskiego do obrony suwerenności i integralności terytorialnej państwa.

W podobnym tonie wypowiadają się chińskie media partyjno-rządowe, wskazując, że Litwa poniesie konsekwencje handlowe i inwestycyjne swoich działań, a Pekin nie będzie wspierać Wilna na forach międzynarodowych. Komentarze niektórych chińskich ekspertów wpisują się więc w kampanię zastraszania Litwy, idąc w parze z wcześniejszymi publikacjami „Global Times”, który w mijającym roku nawoływał na swych łamach do ukarania Wilna przez Pekin – wspólnie z Moskwą i Mińskiem. Natomiast dyfamacja Litwy odbywa się przy wykorzystaniu ciemnych kart litewskiej historii i obecnych kontrowersji związanych z rozwiązywaniem kryzysu migracyjnego na granicy z Białorusią.

Litwa wyrasta na jednego z ważniejszych partnerów politycznych Stanów Zjednoczonych w Europie Wschodniej; proces ten przebiega równoległe do ochłodzenia na linii Warszawa-Waszyngton. Oprócz relacji z USA na gruncie bezpieczeństwa, decyzja Litwy wpisuje się w ciąg inicjatyw (w dużej mierze

uwarunkowanych historycznie) na rzecz wspierania demokracji i przeciwstawiania się państwom totalitarnym. Litwa kreuje międzynarodową markę państwa w oparciu wizerunek obrońcy demokracji i praw człowieka, konsekwentnie realizując strategię polityki zagranicznej z 2020 roku. Intensyfikacja relacji Tajwanem wpisuje się również w aspiracje władz Litwy do miana cyfrowej potęgi; tego celu nie udało się zrealizować w ramach formatu 16+1, w którym Wilno było gospodarzem mechanizmu współpracy wielostronnej w obszarze *fintech*.

Konsekwentne działania władz w Wilnie, pomimo różnic między prezydentem i premierem co do formuły relacji z Tajwanem, a z drugiej strony eskalacja retorsji dyplomatycznych i gróźb gospodarczych ze strony ChRL, wskazują, że obecna sytuacja może utrzymać się co najmniej do następnych wyborów parlamentarnych na Litwie. Biorąc pod uwagę ograniczenia praw mniejszości narodowych w państwach bałtyckich, należy oczekiwać, że przypadku pogorszenia relacji Chin z Łotwą i Estonią, dyplomacja chińska na wzór Rosji i Białorusi będzie wykorzystywała lokalne resentymenty narodowe sugerując hipokryzję swoich adwersarzy w polityce zagranicznej.

Władze w Pekinie postrzegają otwarcie biura Tajwanu w Wilnie, jako „zły precedens”, który zdaniem chińskiej dyplomacji tworzy w przestrzeni międzynarodowej wrażenie istnienia dwóch suwerennych państw, a nie „jednych Chin”. Wobec niewielkich możliwości szantażu ekonomicznego i coraz ostrzejszej retoryki władz i mediów rządowych, nie można wykluczyć dalszej eskalacji konfliktu dyplomatycznego z całkowitym zerwaniem relacji włącznie. (szerzej nt. wewnętrznych i zewnętrznych implikacji dyplomatycznego sporu na linii Pekin-Wilno [zob. tekst na blogu OSA](#)).

Czy Estonia opuści 16+1? Eskalację chińskiej retorsji dyplomatycznych i gospodarczych wobec Litwy, które obejmują już obniżenie poziomu relacji dyplomatycznych i [wykluczenie Litwy z chińskich rejestrów celnych](#), można również interpretować w kategoriach sygnału ostrzegawczego dla innych państw Europy Środkowo-Wschodniej.

Kolejnym państwem, które sygnalizuje wyjście z 16+1 jest Estonia. Kilka dni po decyzji ChRL o obniżeniu rangi relacji dyplomatycznych z Litwą, na spotkaniu przedstawicieli placówek dyplomatycznych państw 16+1 w Pekinie zabrakło reprezentantów dwóch ambasad. O ile absencja Bośni i Hercegowiny może być spowodowana działaniami serbskich secesjonistów, to brak estońskiego dyplomaty należy interpretować jako sygnał, że władze w Tallinie są również niezadowolone z efektów współpracy wielostronnej z Chinami i będą chciały ją przekierować jednoznacznie na płaszczyznę bilateralną. Kolejną wskazówką w tym zakresie jest odrzucenie przez władze w Tallinie [zaproszenia na spotkania ministrów kultury 16+1](#).

W ten sposób Estonia wydaje się sygnalizować chęć „polubownego” rozstania z chińskim formatem wielostronnym, jednak bez narażania relacji gospodarczych z Pekinem wokół Tajwanu. Trudno jest również oczekiwać, że Tallin zdecyduje się na takie posunięcie bez wsparcia ze strony innych państw Europy Środkowo-Wschodniej. Biorąc pod uwagę obecną dynamikę stosunków Chin z państwami naszego regionu należy założyć, że kryzys 16+1 będzie się pogłębiał, stawiając pod dużym znakiem zapytania zdolność Pekinu do utrzymania formatu w obecnej formule.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

